

INHOUD

ELEKTRICITEIT	7
Zout water	9
Elektriciteit	19
Achttien	24
Scipio's laatste woorden	38
Wit licht	41
Al die dooie baasjes	46
De conservatieve reactie van 1966	53
Scipio's laatste dans	70
Lopend water	74
Iemand anders	78
Hoe ik mijn leraar Nederlands vermoordde	82
Dr. Lisettes gepatenteerde spermamethode	103
Een vage gestalte	107
Doe de Hotel California	112
De aardigste jongen van de wereld	123
Morgen ben ik alleen	129
Vrienden maken	135
Toen we in Londen naast Freud woonden	147
Filmmuziek	151
Poëzie	159
Verantwoording	162

HIER WONEN OOK MENSEN	165
Richard Dawkins krijgt bezoek van God	167
Terug naar huis	171
Dit is wat ik je beloof	182
Gebrek aan bewijs	202
Auto's in de beginnende avond	206
Boys keep swinging	214
Het huis aan de Amstel	226
Koude steen	262
De mensen die alles lieten bezorgen	273
Toen wij Scipio nog niet kenden	284
Hier wonen ook mensen	292
De Amerikanen	332
Want ik ben al zo moe	342
Hoe ik Scipio leerde kennen	349
De godservaring van Walter Denitz	367
Verantwoording	382
Het orakel van de buitenwijk	385

ELEKTRICITEIT

ZOUT WATER

Ze had haar borsten laten vergroten. Ik wist niet beter dan dat ze met haar vriendin Hanna op vakantie naar Tunesië was geweest, maar Sophie had al die tijd bij diezelfde Hanna in Alkmaar gelogeed, tot de littekens een beetje waren weggetrokken. Ze deed haar trui omhoog zodat ik het kon zien. We stonden in de keuken, ze had net haar jas uitgedaan; naast haar stond haar koffer.

‘Het ziet er nu nog niet uit,’ zei ze van achter haar trui. ‘Maar je moet niet denken dat het zo blijft hoor, het trekt nog bij.’

Door haar holle rug en de omhooggeheven armen zag het er allemaal nog onnatuurlijker uit dan het al was. Haar borsten waren veranderd in twee halve bollen en haar tepels leken kleiner; ze maakten een verloren indruk, alsof er om hen heen iets was gebeurd wat ze niet helemaal begrepen.

Zelf begreep ik het ook niet helemaal. Het was alsof er iets van me was weggenomen, en ik probeerde erachter te komen wat dat dan was, en of het wel ooit van mij was geweest. Ik voelde me verward, en uit die verwarring steeg eigenlijk maar één heldere gedachte op: ik hoop niet dat ze de operatie op band heeft.

Ik ging nooit graag met Sophie mee naar haar ouders. Haar vader was een rumoerige man. Hij sloeg harder op schouders dan

nodig was, vooral op die van mij, en liet op verjaardagen graag de video van zijn galblaasoperatie zien. Ik verdacht hem ervan dat hij ervoor zorgde dat bij elke familieverjaardag iemand werd uitgenodigd die de opname nog niet kende, zodat hij de aanwezigen die aanvoerden dat iedereen het al drie keer had gezien, het zwijgen kon opleggen met een simpele knik in de richting van die ene gast die in gelukkige onwetendheid verkeerde over de exacte wijze waarop een galblaasoperatie in zijn werk ging. En terwijl de knabbelnoten nog eens rondgingen, werd de dvd in de recorder gestopt (hij had de video inmiddels op dvd laten overzetten) en zag de hele verjaarsvisite zich geconfronteerd met een aflevering van *Snijzaal Oost* waarin de galblaas van mijn schoonvader werd blootgelegd. Ik kneep mijn ogen dan altijd een beetje dicht, maar Sophies vader gaf uitgebreide toelichtingen, zodat mij weinig bespaard bleef. Hij overstemde de oorspronkelijke commentaarstem met op achteloze toon uitgesproken termen die hij alleen maar aan medische standaardwerken kon hebben ontleend. Telkens als de chirurg in beeld kwam en uitlegde wat er zou gaan gebeuren, riep Sophies vader: 'Aardige vent!', en ook over de rest van het medisch personeel wist hij allerlei bijzonderheden te vertellen. Zo kwam de anesthesist elke dag op de fiets naar haar werk, wat haar een paar 'lekker stevige kuiten' had opgeleverd. Soms viel mijn schoonvader stil en keek hij peinzend naar zijn eigen ingewanden. 'Dat ze dat allemaal kunnen, hè,' mompelde hij dan vol ontzag. Ik had weleens zachtjes 'Ja, erg jammer' gemompeld, wat me op een elleboogstoot van Sophie en een gewonde blik van haar moeder was komen te staan.

Gelukkig was Sophies vader maar één keer geopereerd. Als hij weer eens onder het mes moest, zou hij ongetwijfeld direct de redactie van *Snijzaal Oost* waarschuwen, en als die niet geïn-

teresseerd waren, zag ik hem ertoe in staat zelf een filmploeg in te huren. Ik hoopte dat hij zou sterven aan iets dat volstrekt inoperabel was, en ik gunde hem zelfs een gezonde oude dag als dat zou betekenen dat ik verder geen getuige hoefde te zijn van op video vastgelegde medische ingrepen. Tegelijkertijd hoopte ik telkens wanneer de dvd met de galblaasoperatie in de recorder verdween, dat het nu eens anders zou aflopen, en dat hij op de operatietafel zou overlijden. ‘Kijk, daar ga ik dood,’ zou mijn schoonvader tegen de verjaarsvisite zeggen, en op hetzelfde moment zou hij met een kleine plof in het niets verdwijnen. In werkelijkheid eindigde de uitzending telkens weer met een kort vraaggesprek. Terwijl Sophies vader in een brede ziekenhuisgang aan een onzichtbare interviewer vertelde dat het dankzij de ingreep van ‘het deskundige chirurgenteam’ erg goed met hem ging, wierp hij verlekkerde blikken om zich heen, alsof er buiten beeld voortdurend vrouwelijke anesthesisten langsliepen die op de fiets naar hun werk gingen.

‘Nou, zeg eens wat?’ vroeg Sophie. Ze stond nog steeds met haar trui omhoog. De littekens waren nog duidelijk te zien. Ik wist dat ik me verloren zou voelen zodra ik helder kon nadenken.

‘Wat vindt je vader ervan?’ vroeg ik.

Ze liet verbaasd haar trui zakken. ‘Mijn vader? Denk je dat ik het eerst aan mijn vader heb laten zien?’

‘Nee, ik dacht...’ Ik probeerde iets te verzinnen, maar zag alleen haar vader voor me, die een dvd’tje omhooghield waarop hij met viltstift ‘DE BORSTVERGROTING VAN MIJN DOCHTER’ had geschreven.

‘Nou, wat dacht je?’ vroeg Sophie. Ze klonk een beetje agressief. Ze had het er vaak over gehad, en ik had steeds gezegd dat

het onnatuurlijk was, dat ik het een bezopen idee vond, en dat ik van haar hield zoals ze was. Nu ze het had gedaan, was het net alsof er iemand anders tegenover me stond, omdat ik nooit had gedacht dat ze het zou doen. Ik hield mezelf voor dat ik kwaad moest worden. Het hielp, ik voelde mijn woede groeien.

Sophie keek me schamper aan. ‘Ik weet niet wat jij allemaal denkt,’ zei ze, ‘maar ik heb het voor mezelf gedaan.’

Het was een clichématige, talkshowachtige opmerking, en dat viel me zo tegen dat mijn woede weer wegvloede en plaats maakte voor teleurstelling. Het was net alsof ik dit al eens eerder had meegemaakt en opeens wist ik hoe dat kwam; ik had me vaak voorgesteld dat ze me vertelde dat ze was vreemdgegaan. Dat was het gevoel dat ik nu had: ze had me bedrogen.

Ze liep langs me heen en haalde een blikje cola uit de ijskast. ‘Hoe kwam je nu opeens bij mijn vader?’ vroeg ze nadat ze het blikje had opengetrokken.

Ik haalde mijn schouders op. ‘Operaties,’ zei ik.

‘Jezus,’ mompelde ze. Het klonk misprijzend, maar het terloopse, familiale karakter van de opmerking leek de band die was verbroken weer een beetje te herstellen.

‘Je hebt me dus vier weken voor de gek gehouden,’ zei ik. ‘Hoe denk je dat ik dat vind? Ik dacht dat je op vakantie was, je hebt me zelfs nog gebeld! Maar dat was natuurlijk niet uit Tunis.’

‘Nee, dat was vanuit Alkmaar,’ zei Sophie. Ze keek me aan. ‘Dit was de enige manier waarop ik het kon doen, dat begrijp je toch wel?’

Er zijn toch andere manieren om het uit te maken? dacht ik. De zin bleef door mijn hoofd spoken, en ik moest mijn best doen hem niet hardop uit te spreken. Opeens voelde ik me bezorgd. Het was toch niet normaal dat iemand zich vier weken

lang afzonderde om stiekem iets aan haarzelf te laten veranderen? Was het een schreeuw om aandacht? Ik vroeg me af hoe stabiel ze was.

‘Wisten je ouders ervan?’ vroeg ik.

Ze verslikte zich in haar cola. ‘Hou nou toch eens op over mijn ouders!’ riep ze toen ze uitgehoest was.

‘Wist niemand ervan, dan?’ vroeg ik kwaad. ‘Dat kan toch niet?’ Achter mijn woede dook een vlaag medelijden op; misschien had ze zich wel erg eenzaam gevoeld.

‘Hanna wist er toch van, idioot!’ riep ze. ‘Dat zeg ik toch net, ik heb vier weken bij haar in Alkmaar gezeten!’

‘O ja, Hanna,’ zei ik.

‘Je denkt zeker dat die mij heeft opgestookt, hè?’ vroeg ze.

‘Dat zeg ik toch niet?’

‘Ik zeg ook niet dat je het zegt, ik zeg dat je het denkt!’

Ze had gelijk. Ik zag de scène voor me alsof ik er zelf bij aanwezig was geweest. Natuurlijk, had Hanna gezegd, als jij je daar beter bij voelt, moet je het gewoon doen, hij trekt wel bij, en bovendien, hij heeft er toch niets over te zeggen? Als jij dat niet wilt, hoef je het aan niemand te vertellen, het is jouw beslissing.

Hanna was haar beste vriendin. Ze woonde in Alkmaar en was tien, vijftien jaar ouder dan wij. Ze waren ooit collega’s geweest en hadden sindsdien contact gehouden. Hanna keek me altijd welwillend aan, alsof ze me bij voorbaat alle fouten vergaf die ik nog zou maken. Ik kon daar nooit zo goed tegen.

‘Ik heb zelf de beslissing genomen,’ zei Sophie. ‘Het was de enige manier waarop ik het kon doen, dat begrijp je toch wel?’ Dat had ze net ook al gezegd, maar deze keer klonk ze benauwder. Straks gaat ze huilen, dacht ik, straks stort ze in. En alleen maar omdat haar is aangepraat dat ze grotere borsten

nodig heeft. ‘Die operaties zijn niet onomkeerbaar,’ zei ik. Ik keek niet graag naar medische programma’s, maar dit had ik toch wel een keer opgevangen. Sophie gooide haar blikje cola naar mijn hoofd.

Diezelfde avond nog verhuisde ze naar haar ouders. De volgende dag belde ze me op, en de dag daarop weer, maar de gesprekken duurden niet lang. ’s Avonds zat ik achter de computer en surfte ik langs sites over borstvergrotingen.

Toen Sophie al een week bij me weg was, kwam Hanna langs. Ik was net klaar met eten.

‘Je moet het haar gunnen,’ zei Hanna, nadat ik thee voor haar had gezet. Zelf dronk ik koffie. Ik zag voor me hoe Sophie en Hanna telefonisch hadden overlegd over de te volgen tactiek, en dat ze de conclusie hadden getrokken dat Hanna bij me langs zou gaan om te kijken hoe het ervoor stond. Ze vroeg waar ik nu eigenlijk mee zat.

‘Het is onnatuurlijk en het voelt raar,’ zei ik.

‘Je hebt ze nog helemaal niet aangeraakt,’ zei Hanna. Ze was goed op de hoogte.

‘En ze heeft het helemaal niet nodig,’ zei ik.

Hanna knoopte haar bloes open en tilde een slappe borst uit de cup van haar bh. ‘Zo slap kunnen ze worden,’ zei ze. ‘Ze wil grotere en steviger borsten, wat is daar mis mee? Ik heb er zelf ook weleens over gedacht, maar ik kan niet tegen ziekenhuizen.’ Ze begon over een blindedarmontsteking die ze had gehad toen ze nog een kind was. Halverwege het verhaal stopte ze achteloos haar borst terug en knoopte haar bloes dicht. Ik vroeg me af of Sophie en Hanna ook dit van tevoren hadden doorgesproken. Als hij moeilijk doet, haal ik gewoon een tiet uit m’n bloes. Eigenlijk vond ik het wel stoer van haar, dat ze

dat zomaar deed, al had ik die borst liever niet gezien.

Gelukkig bleef Hanna niet lang. 'Je moet het maar gewoon accepteren,' zei ze terwijl ze haar jas aantrok.

Ik vroeg aan haar waarom dat zou moeten.

Hield ik van haar?

Ja, dat wel.

Nou dan.

De volgende avond reed ik naar Weesp, waar we waren opgegroeid. Ik belde aan bij haar ouders. Haar vader deed open, noemde mijn naam en zei dat ik verder moest komen. 'Mien is nog wat zwakjes,' zei hij, 'die heeft net een vleesboom laten weghalen.' Nu gaat hij mij die vleesboom laten zien, dacht ik terwijl ik achter hem aan naar de kamer liep, hij heeft hem hier ergens op sterk water.

Sophie kustte me op de wang. Ze had een strak truitje aan. Ik ging naast haar op de bank zitten en moest denken aan de eerste keer dat ik hier had gezeten. Toen hadden ze een ander bankstel gehad, maar voor de rest voelde het hetzelfde, alsof alle jaren die ondertussen waren verstreken een korte droom waren geweest. Ik was even een blokje om gegaan en dit was nog steeds mijn eerste bezoek, in de kamer hadden ze razendsnel een nieuw bankstel neergezet en Sophies vader stond op het punt te vragen waarom ik in plaats van economie eigenlijk geen medicijnen studeerde, om zijn eigen vraag vervolgens te gebruiken als bruggetje naar de video van zijn galblaasoperatie.

Ik stond op en ging naar het toilet. Toen ik klaar was, bleef ik even in de gang staan voor ik de kamer weer binnenging.

'Uiteraard is een galblaasoperatie op zichzelf beschouwd natuurlijk iets heel anders dan een borstvergroting,' hoorde ik Sophies vader zeggen. Ik besloot bij zijn begrafenis een toe-